



Παιδαγωγοί και παιδαγωγική σκέψη στον ελληνόφωνο χώρο (18ος αιώνας – Μεσοπόλεμος)

Ενότητα 2: Ιστορική-ερμηνευτική μέθοδος

Βασίλειος Φούκας
Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.



Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Στάδια της ιστορικής έρευνας

- Αναζήτηση και πληρότητα των πηγών («ευρετική»)
- Κατανόηση και κριτική των πηγών («ιστορική τεχνική»)
- Ερμηνεία των πηγών («ερμηνευτική»)
- Σύνθεση και παρουσίαση των νέων δεδομένων («σύνθεση»)



Προβληματική

- ✓ Στην ιστορική έρευνα έχει ιδιαίτερη σημασία ο/η ερευνητής/τρια να ορίζει προσεκτικά το πρόβλημα που θα μελετήσει.
- ✓ Σαφήνεια του ερωτήματος-προβλήματος.
- ✓ Η ιστορική έρευνα στην εκπαίδευση μπορεί να αφορά ένα άτομο, ένα κίνημα, μία ιδέα ή ένα θεσμό. Κανένα, όμως, από αυτά τα αντικείμενα ιστορικού ενδιαφέροντος δεν μπορεί να εξεταστεί απομονωμένα.

Π.χ. John Dewey, Πραγματισμός/ Προοδευτική Εκπαίδευση, Πειραματικό Σχολείο, Σχολείο του Πανεπιστημίου του Σικάγο (1896)



«Ευρετική»

- ✓ Αναζήτηση πηγών
- ✓ Πληρότητα πηγών

- ✓ Προσωπικότητα του/της ιστορικού
- ✓ Ικανότητες του/της ιστορικού
- ✓ Έκταση της πληροφόρησης και του προβληματισμού του/της ιστορικού



Πηγές (πρωτογενείς και δευτερογενείς)

Γραπτές Πηγές:

- Αυτοβιογραφίες
- Βιογραφίες
- Αλληλογραφία
- Απομνημονεύματα
- Εφημερίδες
- Περιοδικά
- Διδακτικό υλικό
- Στατιστικά στοιχεία
- Ληξιαρχικοί κατάλογοι
- Χάρτες



-
- Φυλλάδια
 - Έγγραφα δημόσια
 - Κυβερνητικές αναφορές
 - Πρακτικά Βουλής
 - Ποιήματα
 - Μυθιστορήματα
 - Θεατρικά έργα
 - Σχολικά βιβλία



Προφορικές μαρτυρίες:

- Συνεντεύξεις
- Προγράμματα ραδιοφώνου
- Ταινίες/ βίντεο

Οπτικο-ακουστικό υλικό:

- Σκίτσα, εικόνες, φωτογραφίες
- Ζωγραφικοί πίνακες
- Φιλμς, Βίντεο



Δευτερογενείς πηγές

Το πρόσωπο που περιγράφει το γεγονός δεν ήταν παρόν, αλλά το πληροφορήθηκε από κάποιο άλλο πρόσωπο ή πηγή.



«Εξωτερική κριτική»

(= έλεγχος γνησιότητα και αυθεντικότητας της πηγής)

- ✓ Έλεγχος γνησιότητας (υπογραφές, γραφικός χαρακτήρας, γραφή, στυλ, ορθογραφία κ.λπ.)
- ✓ Έλεγχος αυθεντικότητας (εξέταση για τυχόν παρεμβολές, απάτες, πλαστογραφήσεις, επινοήσεις, τεχνάσματα, διαστρεβλώσεις κ.λπ.)
- ✓ Τεκμηρίωση προέλευσης του εγγράφου (χρόνος, τόπος δημιουργίας, συγγραφέας)
- ✓ Κατηγορία και είδος πηγής
- ✓ Ένταξη της πηγής στο ιστορικό της πλαίσιο



«Εσωτερική κριτική» (= αξιοπιστία της πηγής)

- ✓ Κατανόηση της πηγής (γλώσσα, ύφος, λεξιλογική ανάλυση, μεταφορά, έμφαση, επαναλήψεις, δομή και διάρθρωση)
- ✓ Αξιοπιστία συντάκτη-ακρίβεια αναφερόμενων συμβάντων – ειλικρίνεια (θέση και ρόλος συντάκτη, σχέση με γεγονότα και πρόσωπα, κενά και παραλείψεις, προέλευση πληροφοριών)
- ✓ Ιδεολογική ανάλυση περιεχομένων (ιδέες, αξίες, πεποιθήσεις)
- ✓ Προσδιορισμός ιδιαίτερων φαινομένων και χαρακτηριστικών
- ✓ Σύγκριση και διασταύρωση με άλλες πηγές



Ερμηνεία

- Μέσα από την προηγούμενη διαδικασία ο ιστορικός καταλήγει σε ερμηνεία, δηλαδή σε μια δική του εκδοχή των γεγονότων, των σχέσεων ανάμεσα στα γεγονότα, των αιτίων και των συσχετισμών τους.
- Ιδεολογία του ιστορικού ή η ιδεολογία της εποχής και ο ρόλος της
- Αντικειμενικότητα vs Υποκειμενικότητα



Βασική έννοια της ερμηνευτικής= Κατανόηση

- ✓ = αντιλαμβάνομαι και εννοώ πλήρως, αποκτώ σαφή και ακριβή συνείδηση ενός πράγματος
- ✓ Κατανόηση, κατά τον Dilthey, ονομάζεται «η διαδικασία κατά την οποία από σημεία, που είναι δεδομένα μέσω των αισθήσεων από έξω, αναγνωρίζουμε κάτι εσωτερικό».



«Ερμηνευτικός κύκλος» ή «ερμηνευτική σπείρα»

- ✓ Κάθε κατανόηση προϋποθέτει την προκατανόηση
- ✓ Προκατανόηση και κατανόηση συνιστούν τον 'ερμηνευτικό κύκλο'
- ✓ Η ερμηνεία προχωρεί ως μια συνεχής και επαναλαμβανόμενη κίνηση από την προκατανόηση στην κατανόηση
- ✓ Η πορεία της ερμηνείας μοιάζει με κύκλο ή με σπείρα
- ✓ Η κατανόηση στηρίζεται πάντα σε μια μορφή εξήγησης και, κατά συνέπεια, η εξήγηση αποτελεί την εκπεφρασμένη μορφή της κατανόησης



Φάσεις στην ερμηνεία κειμένων

Προπαρασκευαστική ερμηνεία:

- Εξετάζουμε την αυθεντικότητα του κειμένου
- Συνειδητοποιούμε την προκατανόησή μας, την προσωπική γνώμη και τις γνώσεις μας για το θέμα που πραγματεύεται ο/η συγγραφέας και διατυπώνουμε το δικό μας ερώτημα
- Βρίσκουμε το γενικό νόημα του κειμένου, την κεντρική ιδέα



Ερμηνεία του ίδιου του κειμένου

- Αναλύουμε το κείμενο από σημασιολογική και συντακτική άποψη. Από το μέρος στο όλο και αντίστροφα (λέξη – πρόταση, πρόταση – παράγραφος, παράγραφος – κεφάλαιο, κεφάλαιο – κεντρικό νόημα)
- Εντοπίζουμε την αλληλουχία του κειμένου (κεντρική θέση, επιχειρήματα, αντεπιχειρήματα, επεξηγήσεις, παραδείγματα κ.λπ.)



Ερμηνεία με τη βοήθεια και άλλων στοιχείων:

- Αντλούμε πληροφορίες και από άλλες πηγές.
- Συσχετίζουμε το κείμενο με το συνολικό έργο του συγγραφέα.
- Διαπιστώνουμε την εξέλιξη ή μη της σκέψης και των απόψεων του συγγραφέα.



Σύνθεση

- ✚ Ο/Η ιστορικός θα πρέπει να μεταδώσει τις απόψεις του/της στο κοινό λαμβάνοντας υπόψη του/της τα βασικά στοιχεία μορφής και δομής της ιστορικής γραφής.
- ✚ Η διαδικασία της σύνθεσης είναι εξίσου δύσκολη φάση και απαιτεί φαντασία, εφευρετικότητα και δημιουργικότητα.





Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Κοντοβά
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

